

Handleiding voor de NVBS-railatlas

versie 7 februari 2018

Wat zit er in de NVBS-railatlas?

De NVBS-railatlas bevat in hoofdzaak drie groepen materiaal:

Collectie Bureau Railatlas

Een groep enthousiaste leden, samenwerkend in het Bureau Railatlas, heeft in de loop jaren de sporenliggingen van de Nederlandse en buitenlandse spoor- en tramwegen gedocumenteerd door het maken van eigen netkaarten, traject-, emplacement- en situatietekeningen. Met elkaar hebben deze tekenaars enkele honderden tekeningen gemaakt. Vaak werden die gebruikt bij artikelen in Op de Rails. Deze kaarten (voor zover ze bewaard zijn gebleven) maken tegenwoordig deel uit van onze topografische collectie. Het Bureau Railatlas is enkele jaren geleden opgeheven, maar in 2013 is een serie grote, digitale netkaarten van het tramnet van Amsterdam van de hand van Kees Kooij aan de collectie toegevoegd.

Collectie Dick van der Spek

Dick van der Spek en Dirk ten Grotenhuis waren jarenlang de vaste tekenaars voor Op de Rails. Dick van der Spek doet dat nog steeds en maakt inmiddels ook tekeningen voor vele railtijdschriften en boeken in binnen- en buitenland. Ook heeft hij twee boeken gemaakt: de NZH Railatlas 1881-1961 (in 1997) en (samen met Johan Blok) Railatlas tramlijnen Den Haag en omstreken vanaf 1864 (in 2009). Een groot deel van zijn tekeningen is in de NVBS-Railatlas opgenomen.

Al dit materiaal is voor de NVBS-Railatlas grotendeels gescand door Ivo Spanjersberg.

Emplacementstekeningen Nederlandse Rijnspoorweg

Eind 2016 is een vijftigtal emplacementstekeningen van stations van de NRS toegevoegd. Deze zijn (op een na) gereproduceerd uit originele tekeningalbums van de NRS.

Daarnaast bevat de Railatlas enkele losse kaarten van andere herkomst.

Hoe werkt de NVBS-railatlas?

De NVBS-railatlas werkt grotendeels hetzelfde als de NVBS-beeldbank. Op enkele onderdelen zijn er verschillen. *Raadpleeg daarom eerst de handleiding van de beeldbank om te zien hoe je gemakkelijk en doelgericht kunt zoeken.* In deze handleiding beschrijven we alleen de afwijkingen.

LET OP: Om de plaatjes in de beeldbank te kunnen openen en bekijken, moet je zijn ingelogd als NVBS-lid. Ben je niet ingelogd, dan kan je alleen de kleine plaatjes ('thumbnails') bekijken.

Zoeken op tijdvak

Kaarten zijn lastiger te dateren dan foto's. Een kaart geeft soms de sporensituatie uit verschillende jaren weer, of een situatie die tientallen jaren heeft bestaan. Zoeken op datum of jaar geeft daarom vaak een onvolledig resultaat.

→ Als je naar kaarten uit een bepaalde periode zoekt, selecteer dan eerst op *decennium*, en verfijn daarna zonodig op *jaar* en *maand*.

Zoeken op namen van tekenaars

Klik in de rode balk op 'namen' om een alfabetisch overzicht te zien van tekenaars van wie materiaal in de beeldbank te vinden is.

Zoeken op namen van bedrijven

Klik in de rode balk op 'bedrijven' om een alfabetische overzicht te zien van bedrijven (maatschappijen) die op het kaartmateriaal in de railatlas voorkomen.

N.B. In de beeldbank gebruiken we de afkortingen vooral om de *eigenaar van afgebeeld materieel* aan te duiden. In de railatlas om de *eigenaar of exploitant van de spoor- of tramlijn* aan te duiden. In de railatlas komen dus ProRail en Keyrail voor als trefwoorden. Maar die ontbreken uiteraard in de beeldbank.

Zoeken met trefwoorden

In de railatlas gebruiken we een beperkte set trefwoorden. Klik in de rode balk op 'trefwoorden' om een overzicht van de gebruikte trefwoorden te zien. Hieronder geven we een toelichting op de systematiek:

Exploitatie: vervoersvorm

- spoor
- tram
- metro
- industrie *ook voor mijnspoor, leger, waterstaatswerken*
- kabel *funiculaires, in onze collectie verdwaalde kabelbanen*
- overig vervoersvormen *in onze collectie verdwaalde bussen, schepen, e.d.*

facultatief voegen we toe:

- bij spoor: S-bahn, S-tog, RER,
- tram: Randstadrail
- metro: U-bahn, underground, Randstadrail

Aanduiding kaarttype

Met trefwoorden maken we onderscheid naar type kaart:

- plan *tekeningen van plannen, die niet zonder meer zo uitgevoerd hoeven te zijn*
- schema *schematische weergaven van lijnenlopen, energievoorziening, e.d.*
- netkaart *complete weergave van een tram- of spoorwegnet*
- kaart *een kaart van een groot gebied met daarop de lijnenloop*
- plattegrond *een kaart van een beperkt gebied (van meestal bebouwde kom) met daarop straten, wegen, gebouwen*
- emplacement *tekening van de complete sporenligging op een station, werkplaatsterrein, e.d.*
- baanvak *tekening van een spoor/tramlijn buiten een station, werkplaatsterrein, e.d.*
- detail *tekening van de sporenligging in een beperkt gebied (bijvoorbeeld een kruispunt)*

Overige

Af en toe, maar niet heel systematisch:

- locloods
- rijtuigloods
- remise
- lijn xx (bv lijn 1) *voor de aanduiding van eindpunten van tramlijnen, metrolijnen*

en sporadisch andere trefwoorden uit de trefwoordenlijst van de beeldbank

➔ klik om de gebruikte trefwoorden te vinden in het blauwe balkje op trefwoordenlijst.

Je kunt dus kaarten zoeken op land, vervoersvorm, maatschappij, type kaart of een combinatie daarvan.